

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НАДХОДЖЕННЯ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Новак У.П., канд. екон. наук, доцент
Падюка М.В.*

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

Паливно-мастильні матеріали (ПММ) – активи, наявність, облік і контроль яких зумовлюються фактом володіння / оренди суб'єктом господарювання (СГ) автотранспортних засобів. Диверсифіковані шляхи надходження ПММ, види автотранспорту, що використовується, величина штату водіїв та обслуговуючого персоналу, досвід взаємозв'язків з постачальниками ПММ формують особливості обліку усіх стадій життєвого циклу ПММ у СГ (надходження – зберігання – використання).

Безпосереднє відображення в обліку операцій з ПММ визначається порядком розрахунків під час купівлі – за готівку чи за безготівковим розрахунком. В останньому випадку визначальними стають також схеми відпуску палива на АЗС (за відомостями, талонами чи паливними smart-картками).

Аналітичний облік ПММ організовується, з орієнтації на потреби внутрішнього контролю СГ за рухом палива. Для таких цілей актуальним є відкриття субрахунків 2-го і 3-го порядку для обліку палива за місцями зберігання, марками й матеріально відповідальними особами.

Документування операцій надходження ПММ в залежності від способів заправки представимо на рис. 1 [1].

Для безготівкових розрахунків згідно з Інструкцією про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України [2] укладається договір з постачальником (АЗС).

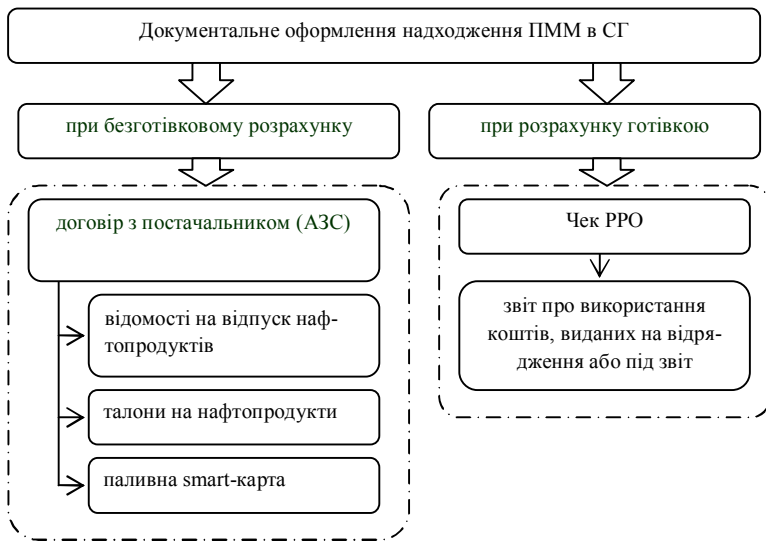

Рис. 1. Документальне оформлення надходження ПММ

Відомість на відпуск нафтопродуктів оформляють на АЗС за формою №16-НП [2]. У ній фіксують кількість нафтопродуктів та їхню марку, свої підписи проставляють оператор АЗС та водій. Вона є підставою для оприбуткування палива (Дт 203). Раз на місяць АЗС виписує зведені відомості-рахунки для звірки розрахунків за відпущені нафтопродукти.

Талони на нафтопродукти – документи, що засвідчують право власника на одержання вже оплаченого палива зазначеної в ньому марки та кількості [2]. Вони є ефективним інструментом зафіксувати ціни та паливо, однак не виключені й ризики – прострочення талонів, розірвання партнерських договорів тощо. Якщо договір передбачає перехід права власності на паливо ще до фактичної заправки автомобіля, тоді продавець виписує видаткову накладну на весь обсяг палива, складається акт прийому-передачі палива на зберігання та акт-прийому передачі талонів.

Надходження, як і видача водіям талонів, зазвичай, відображається у відомостях / книгах обліку талонів за марками палива, номіналом талонів (кількістю або вартістю ПММ), а також матеріально відповідальними особами.

Водій обмінює талони на паливо, одержуючи під час заправки автотранспортного засобу на АЗС чек, накладну або інший документ. На його підставі СГ відображає паливо за Дт203 за аналітичним субрахунком, наприклад «203/Талони на паливо».

Smart-картка – це пластиковий прямокутник, у якому вмонтовано мікročіп, що містить інформацію ідентифікації клієнта, кількості та асортименту палива, які він може отримати чи отримав. Smart-картка не є засобом розрахунку, а лише технічним засобом обліку операцій відпуску палива.

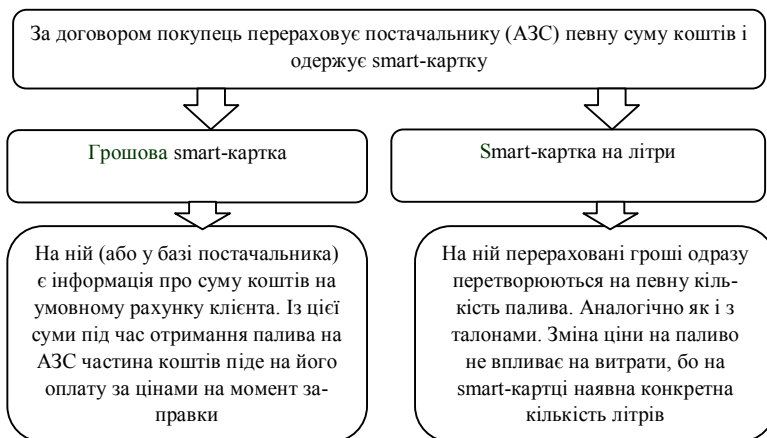

Рис. 2. Особливості надходження палива за smart-картками

Облік палива, що надходить із застосуванням smart-карток, організується аналогічно до обліку палива за талонами. Самі пластикові картки, якщо за них оплачено, обліковуються за Дт 22, якщо ж надані АЗС безкоштовно, тоді їхня вартість – за балансом (рахунок 02 «Активи на відповідальному зберіганні») [3].

Бухгалтерські проведення з обліку придбання ПММ за безготівковим розрахунком наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Облік придбання ПММ за безготівковим розрахунком

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Перераховано кошти АЗС за паливо	371	311
Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
Відкрито відомість на заправлення автомобілів СГ / видано smart-картки або талони	203/3*	631
Заправлено на АЗС автомобіль СГ	203/2*	203/3*
Закрито розрахунки з ПДВ	644	631
Здійснено взаємозалік заборгованостей	631	371

**Як приклад, 203/2 «Паливо в баках автомобілів»,
203/3 «Паливо, закуплене на АЗС»*

Отже, особливості обліку надходження ПММ насамперед визначаються способом оплати за них, зокрема за наявності 1-2 машин – переважно готівковий, у разі більшого автопарку – безготівковий. Сучасні технології та матеріали полегшують шлях палива до СГ: талони, smart-картки з чіпами, штрих-кодами, QR-кодами, однак вимагають бухгалтерської майстерності в їх обліковому оформленні та контролі.

Перелік посилань:

1. Організація обліку в галузях економіки : навч. посіб. / Гарасим П. М., Клим Н. М., Новак У. П., Падюка М. В. Львів, 2018. 410 с.
2. Інструкція про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України від 20 трав. 2008 р. № 281/171/578/155. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-08> (дата звернення: 24.02.2020).
3. Автомобіль на підприємстві. *Все про бухгалтерський облік*. 2014. № 64 (Спецвипуск). 48 с.